

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 OSLO

Vår dato:
Vår ref.: NVE 201100805-6 aj/erbo
Arkiv: 008
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Erlend Borgli
22 95 92 75

Høring - Høringsuttalelse til rapport om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til brev av 10.februar 2011 hvor Fiskeri- og kystdepartementet ber om kommentarer til rapporten ”Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen”.

NVEs kommentarer til rapporten følger nedenfor.

Generelle kommentarer

Rapporten fra ekspertutvalget er omfattende og tar opp en rekke tema knyttet til havbruk. Når det gjelder temaet settefisk inneholder rapporten mye nyttig data for forvaltningen og utvalget viser en god oversikt over utviklingen og problemstillingene knyttet til settefiskproduksjon.

For saksbehandlingen i NVE er det ikke arealbruken tilknyttet settefiskproduksjon som er den største utfordringen, men utnyttelse av ferskvannressurser til produksjonen. Utnyttelse av ferskvannressursene vil igjen kunne få betydning for forvaltningen av havbruksarealer i oppdrettsnæringen. NVE har registrert at eiere av settefiskanlegg benytter anleggenes ferskvannskilder på en mer aktiv måte enn tidligere gjennom økte vannuttak. Etter vårt syn skyldes dette hovedsakelig at det er større mengder fisk i anleggene enn tidligere, samt at presset på å levere stor settefisk øker. I følge ekspertutvalgets rapport har produksjonen av antall settefisk av laks og regnbueørret økt i fra 140 mill. stk til 250 mill. stk fra 1999 til 2009. NVE har registrert at denne økningen stort sett har skjedd i eksisterende anlegg ved mer aktiv bruk av vannkildene sammen med effektivisering av vannbesparende tiltak. Rapporten viser til indikasjoner på at stor settefisk er mer robust og har større motstandsevne mot sykdom etter utsetting i sjø. NVE forventer at biomassene og vannforbruket i settefiskanlegg vil øke ytterligere.

E-post nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Vurdering av konkrete temaer

Tilgangen på ferskvann

Presset på vassdrag i Norge øker samtidig som det stilles strengere krav til å ivareta ferskvannsressursen og det spesielle miljøet vassdrag representerer på en god måte. Selv om vi har mye ferskvann i Norge er det flere faktorer som gjør at mange av vannkildene langs kysten ikke er reelle vannkilder for settefiskproduksjon. Vannressursloven med tilhørende forskrifter i tillegg til andre sektorlovverk og internasjonale forpliktelser stiller krav til hvordan ferskvannsressursene skal forvaltes. Som sektormyndighet må NVE følgelig ta i betraktning flere forhold når vi skal vurdere et vassdragstiltak. Nedenfor er det beskrevet noen interesser vi må ta hensyn til når vi skal vurdere slike tiltak.

I 2006 kom vannforskriften som beskriver hvordan en helhetlig vannforvaltning skal gjennomføres. Forskriften gir rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannressursen.

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Norsk rødliste spiller her en sentral rolle i forvaltningen av vassdrag.

Kommersielle settefiskanlegg ligger ved sjøen og vassdragene her renner direkte ut i saltvann. En av de aktuelle problemstillingene her er forholdet til anadrom fisk. Anadrom villfisk har stor betydning for allmennheten. Imidlertid har stammene av villfisk har i de senere årene blitt redusert. Dersom det ikke blir satt vilkår om slipp av minstevannføring og elver blir tørrlagt vil det kunne få store konsekvenser for fisk og fiske i vassdrag.

Vi opplever i tillegg at mange av de egnede vassdragene innehar elvemusling. I Norge er dette definert som en prioritert art. Norge har også et internasjonalt ansvar for å ivareta arten.

De fleste anlegg har behov for reguleringer. Reguleringsmagasiner kan ofte by på konflikter knyttet til både landskap og biologisk mangfold. I tillegg har vi flere brevassdrag i Norge og vannkvalitet i disse vassdragene egner seg dårlig til settefiskproduksjon.

NVE mener at en viktig del av den videre prosessen vil være å kartlegge reelle vannkilder til smoltproduksjon. Det vil også være av betydning å se muligheten til å kunne finne den beste teknologien til de forskjellige vannkildene som kan benyttes. Dersom det fortsatt vil bli satset på gjennomstrømningsanlegg vil to sentrale faktorer være tilgangen på reguleringsmagasin og tilgangen på nok vann på sensommeren.

Forholdet til vannbesparende tiltak

Biomassen av fisk sammen med temperatur styrer vannbehovet – dersom en øker biomassen av fisk, øker også vannbehovet. Enkelte anlegg har mulighet til å senke temperaturen i anlegget ved bruk av dypvannsinntak i et reguleringsmagasin. Temperatursenkning reduserer vannbehovet noe da dette bremser stoffomsetning hos fisk, men dette senker også veksten. For å senke vannforbruket blir det tilsatt oksygen i vannet og det kan virke som om oksygenering finnes i alle kommersielle anlegg i Norge i dag. Som andre gasser i vann, vil også oksygen nå et metningsnivå. Når metningsnivået passerer, vil belastningen på fisken øke. Ved stort forbruk av oksygen installeres ofte CO₂ lufte slik at vannet kan kvitte seg med overmetning av giftige gasser.

Et settefiskanlegg har behov for et kontinuerlig vannuttak og anlegg kan ikke skru av vannet uten at det vil få katastrofale følger for fisken. Det er i en slik prosess ingen reversible muligheter og vannbehovet øker altså i takt med biomassen i anlegget. I slike tilfeller opplever NVE at vassdrag kan bli tørrlagte som følge av at det blir tappet vann fra en annen vannkilde uten tillatelse eller at det tappes vann under laveste tillatte regulerte vannstand.

For å kunne dekke smoltbehovet i hele landet mener NVE at anlegg med en begrenset vannressurs må styre mot et fullverdig resirkuleringsanlegg dersom de ønsker å utvide sin settefiskproduksjon. Nord i landet er vanntemperaturene generelt lavere og her vil det være lettere og holde en jevnt høy vanntemperatur i resirkuleringsanlegg. NVE mener at gjennomstrømningsanlegg og resirkuleringsanlegg kan kombineres der resirkuleringsdelen brukes som påvekstavdeling.

Saksbehandling

Ut fra rapporten fra ekspertutvalget kan det virke som om det kan være ønskelig at settefiskproduksjonen er jevnt fordelt over hele landet og tilpasset matfiskkonsesjonene og de foreslåtte produksjonssonene. Det blir særlig vist til mangelen på smolt i Finnmark og Troms og at frakt av smolt over lengre avstander utgjør en smitterisiko. NVE er villig til å gå i dialog for å se på mulighetene til å prioritere saker i regioner med mangel på smolt dersom dette kan være med på å bygge opp under en bærekraftig arealforvaltning.

Vannuttak til settefiskanlegg behandles i dag av samme seksjon som konsesjonsbehandler småkraftsaker. Det ligger nå 600 konsesjonsøknader om bygging av småkraftverk i kø for å få tildelt en saksbehandler. NVE har i de senere årene fått tildelt midler og økt har antall årsverk for denne seksjonen. I 2010 behandlet NVE rekordmange søknader om bygging av småkraftverk og gjorde 101 vedtak i løpet av året. Oppdrettsnæringen har mange lovverk og sektormyndigheter å forholde seg til og settefisksaker blir av den grunn prioritert. Sakene får tildelt saksbehandler fortløpende og blir ikke satt i kø med småkraftsakene.

Vurdering av utvalgets tiltaksforslag

Utvalget foreslår en inndeling av smittesoner for utsett av smolt. Dette kan føre til mangel på smolt i enkelte soner. Utvalget skriver videre at det i dag kan bli satt ut smolt av varierende kvalitet i sjøen og at de foreslåtte handlingsreglene vil begrense alle former for produksjonstap i sjøfasen. Dette vil føre til skjerpede krav til størrelse og kvalitet på smolten.

NVE ser at en følge av dette kan være økt biomasse i settefiskanleggene og dermed økt press på ferskvannsressursen. I de foreslåtte sonene der det i dag er få etablerte settefiskanlegg vil presset på ferskvannsressursen forventes å bli høyest. Med fokus på vannbesparende tiltak og økt benyttelse av fullverdige resirkuleringsanlegg vil smoltproduksjonen kunne effektiviseres noe.

NVE vil anbefale Fiskeri- og kystdepartementet å se sammenhengen mellom de tilgjengelige vannkildene og arealbegrensningene knyttet til disse, sammen med tilgjengelig teknologi for vannbesparende tiltak. Før en legger sterke føringer på smolttransport må det være realistisk å kunne forsyne hvert smitteområde med nok smolt av god kvalitet.

Utvalget foreslår å oppheve maksimal grense på 250 gram for settefisk. Som tidligere nevnt vil økt størrelse på settefisk kreve et økt vannuttak. Med settefisk mener utvalget fisk som skal flyttes fra et anlegg til et annet og settes ut der. NVE tolker det derfor slik at økt settefiskstørrelse ikke bare gjelder ferskvannsfasen og at anleggene da vil få mulighet til å smoltifisere fisk tidlig og sette de over i saltvannskar på land. Dette vil kunne gi en mer fleksibel bruk av ferskvannsressursen.

Sikring mot naturhendelser

NVE vil påpeke at plan- og bygningsloven samt byggteknisk forskrift har bestemmelser om sikker byggegrunn (pbl. §§28-1 og 29-5) og sikkerhet mot naturpåkjenninger (TEK 10 kap.7). Bestemmelsene gjelder også for etablering og utbygging tilknyttet havbruk og for kommunale arealplaner for dette arealformålet.

I tillegg til skredfare, skredgenererte flodbølger og flomfare, bør utfordringer knyttet til stormflo og havnivåstigning tas hensyn til i arealbruk med formål havbruk, både land og i vann. I den sammenheng bør mulige konsekvenser av klimaendringer vektlegges og arealbruken tilpasses dette.

Oppsummering og konklusjon

For at næringen skal kunne få tilgang på nok settefisk av god kvalitet må settefisknæringen tilpasse seg ferskvannsressursene. Ved vannuttak der ferskvannsressursen er begrenset og tilgangen på areal til settefiskproduksjon er stort, anbefaler NVE at næringen (hvert enkelt anlegg) vurderer fullverdige resirkuleringsanlegg som en del av driften. NVE er av den oppfatning at forslagene i rapporten indikerer styrket behovet for konsesjonsbehandling av vannuttak til både eksisterende og planlagt etablerte settefiskanlegg. NVE anbefaler at hensynet til sikring mot naturhendelser vektlegges i forbindelse med arealbruk knyttet til havbruksformål.

Med hilsen

Gunn Oland
avdelingsdirektør

for Ingunn Åsgard Bendiksen
seksjonssjef